

יט. אף שאין הגון לאדם לגדל שערות ראשו מלפניו, מכל מקום אפילו מי ששערותיו מרובות, אין השערות חוצצות לתפילין של ראש. אך יזהר שיהיו התפילין מהודקות על ראשו, שאם מחמת ריבוי השערות אין התפילין מתהדקות כלל, נחשב כאילו לא הניח תפילין.

כ. רצועות תפילין שנקרעו מעט לרחבן, אם נשתייר אחר הקרע רוחב כשיעור, אין לפסול את הרצועות, ומכל מקום טוב שיקרע חצי עיגול במקום הקרע, כדי שלא יתרחב עוד.

כא. יש להזהר שלא יהא אף מקצת מהתפילין על המצח, אלא יהא כולו במקום שיעור.

כב. מקום הנחת הקשר של תפילין של ראש הוא במקום העצם בעורף, וכל השפוע שם עד הגומא נחשב מקום הנחת הקשר, שכל שהקשר נתפס על עצם הגולגולת נחשב מקום תפילין.

אור החיים

אף אם נשאר מהרצועה כשיעור, הרצועה פסולה. ולמד כן ממש"כ מרן בסימן תקפ"ו סעיף ח' בשם י"א, שאם נסדק השופר לאורכו אפילו כל שהוא פסול, משום שע"י התקיעה ימשיך ליסדק, וכל העומד ליסדק כסדוק דמי, והוא הדין לרצועות תפילין.

בפרשת פנחס דף רל"ו ע"ב החמיר בזה מאוד, והובא בב"י שם, ולכן יש להזהר בזה. ואף שיש"א שבעינן שיהא דבוק כך אף כשמונח בכיס, וכמ"ש בשע"ת שם ס"ק ד' מדברי מהר"י צמח, ע"ש, מ"מ העיקר הוא בשעת הברכה, שאז מקיים המצוה.

אולם נראה שיש לדחות, שהרי תפילין אין חיוב להניח כל היום, ודי שיניח רגע אחד, וברגע אחד אין לחוש לקריעה, ואף שמדרכבן יש להניח בשעת קריאת שמע ועוד, מ"מ אין לגזור גזירה זו בדבר דרכבן, ועוד שאף בשופר לא כתב מרן כן אלא בשם י"א, אבל בסתם פסק שכשר, ולכן אין לפסול את הרצועות מחמת כן, וכן משמע מדברי המ"ב בסימן ל"ג ס"ק כ"ט בסופו, שאין נפסל אלא אם נחסר פחות מכשיעור, ע"ש. ועל כל פנים יחתוך ברצועה במקום הקרע חצי עיגול, כדי שלא יתרחב הקרע.

ורשאי לחבר את היו"ד לתפילין על ידי גיד, ואף שבשערי תשובה שם כתב שאין לקשר ע"י גיד משום חציצה, ע"ש, היינו דוקא כשהגיד מלמטה וחוצץ לזרוע, אבל כשאינו חוצץ מלמטה, אין בזה כל חשש, וכן כתב בכה"ח שם אות י"ב, ע"ש.

כא. ראה שו"ע בסימן כ"ז סעיף ט', שמקום הנחת תפילה של ראש הוא מהתחלת עיקרי השער במצחו. וראה בספר חיי אדם כלל י"ד סימן י' שכתב להזהר שיהא כולו במקום שער, וכן כתבו עוד אחרונים, ולא יהא אף מקצת מן הבית שלא במקום תפילין, ודלא כמי שרצה לומר דאמרינן בזה רובו ככולו.

יט. בשו"ע בסימן כ"ז סעיף ד' כתב שלא יהא דבר חוצץ בין התפילין לבשרו, וראה במג"א שם ס"ק ד' ובמחצית השקל שם לענין חציצה בשער שנהגו להקל בזה, ע"ש. ואמנם במחצית השקל שם ס"ק ד' כתב להחמיר במי שיש לו שערות ארוכות, דליכא למימר היינו רבותיהו וחוצצים, ואף בבא"ח בפרשת חיי שרה אות ה' כתב שיש מחלוקת בזה ויש להזהיר על כך, מ"מ נראה שאין שערות ארוכות חשובים חציצה. וראה מנזיר שמשון שאינו מסתפר לעולם, ולא יעלה על הדעת שיפקיע עצמו ממצות תפילין, ועל כרחך שאינו חוצץ, וכל שכן המגדלים לנוי, שכל לנאותו אינו חוצץ. וראה עוד בב"י ביו"ד סימן קע"ח, שאין איסור בבלורית שלפני הפנים. אבל ודאי שאין הדבר הגון לגדל שערות מצד פניו, שאין זה דרך בני ישראל הצנועים, ובפרט בני תורה צריכים להתרחק מזה. וכל זה כשהרצועות מתהדקות לראשו, אבל כשאין הרצועות מתהדקות אין זה נחשב הנחה, כמבואר ברמ"א בסימן כ"ה סעיף ח', ע"ש.

כב. בשו"ע בסימן כ"ז סעיף י' כתב, צריך שיהיה הקשר מאחורי הראש למעלה בעורף. ובב"י שם כתב בשם הרמב"ם דהיינו בגובה העורף שהוא סוף הגולגולת. ובשערי תשובה שם ס"ק י' הביא שיש פוסלין אם מניח בגומא שתחת עצם הגולגולת אף שהיא מקום שיעור, וכן כתב בקיצור של"ה בשם שלטי הגבורים, וראה גם בכה"ח שם אות מ"ג, ועל כן יש להזהר בזה, ולא יניח את הקשר למטה בגומא במקום שאינו נתפס על עצם הגולגולת.

כ. כספר רב ברכות לבעל הכן איש חי מערכת ח' אות ד' כתב, שאם נקרעה הרצועה מעט ברוחבה,